

ENERGIA DE TERROIR

JOAN CARLES FERRATÉ / AIGÜES DE VILAFRANCA

////////////////////////////////////

1. INTRO: MÓN DEL VI

EM FA IL·LUSIÓ

Deixeu-me confessar d'entrada que a mi (que porto tota la vida dedicat a la gestió de l'aigua), això d'estar avui aquí per parlar d'energia procedent de la vinya em fa una il·lusió especial. Suposadament, és un canvi de registre, tot i que aigua i vi sempre han estat estretament relacionats. La Bíblia parla de l'aigua i del vi ben sovint. A mi m'agrada recordar allò tant espectacular de convertir l'aigua en vi que a la fi és el que fan els vinyataires amb l'estimada ajuda de la pròpia vinya i el seu coneixement. Si haguéssim de dir quina és l'equació fonamental del sector del vi no dubtaria en remarcar el miracle de la conversió i l'equació podria quedar com segueix: $AIGUA+TERROIR=VI$. Amb el projecte "vinyes per calor" fins i tot es va molt més enllà i l'equació podria quedar en $AIGUA+TERROIR=VI+ENERGIA$.

VINASSES A LA DEPURADORA: emborraxant als bacteris de la depuradora

Aquest mix vi-aigua té doncs plena vigència. A títol d'exemple: Fa un any varem fer un assaig incorporant vinasses en el procés de depuració biològica d'una depuradora d'aigües residuals, en concret en la fase de digestió anaeròbia. En aquesta etapa, la depuració de les aigües es fa mitjançant bacteris, que metabolitzen com a nutrients els residus que hi ha a als fangs convertint-los en biogàs (70% metà) . Doncs bé, el que va manifestar l'experiment és que si als bacteris els hi donaves vinasses, la seva capacitat de depuració (producció de metà) es multiplicava notablement, abaratint el cost de depuració atès que el biogàs produït ens genera electricitat per autoconsum i calor per optimitzar la digestió dels fangs i l'assecatge posterior. Fins i tot en això tenen relació aigua i vi. Al capdavant, són les dues begudes més cèlebres de la humanitat. No les guanya encara ni la Coca-Cola.

ENERGIA DE TERROIR: UNA ENERGIA DE KILOMETRE 0

Us deia, però, que això de tenir relacions amb el sector del vi em fa una il·lusió especial. El projecte que s'ha presentat el podríem batejar com "energia de terroir". La idea ja exposada consisteix en tancar el cicle de la vinya. El terroir ja no és tan sols la terra, el clima, la mà del pagès i la tradició del lloc. Ara el concepte de terroir incorpora la producció energètica com a fase final del procés, que ahora ha de generar recursos que poden revertir en la manera com elaborem el vi així com en l'optimització de la petjada de carboni associada a tot el procés.

2. BINOMI AIGUA I ENERGIA

RELACIÓ ÉS DE SENTIT COMÚ

No se'ns ha de fer estrany que una empresa d'aigües es dediqui a la gestió i producció energètica. És de sentit comú... Aigua i energia són un binomi indestriable. Ja en el segle XVI ho tenien clar i un bon exemple seria la bomba d'ariet que tot seguit us presento. Aquesta aconseguia elevar aigua a una cota més elevada sense aportació d'energia externa, aprofitant la pròpia energia de l'aigua. Espectacular!

Així doncs no descobrim res de nou. Si ens ho pensem a pensar, qualsevol tipus d'energia precisa de recursos hídrics per a la seva obtenció i manteniment (fins i tot les renovables tenen relació directa amb el cicle de l'aigua a la natura). Els exemples clàssics són l'energia hidroelèctrica, l'energia tèrmica i fins i tot la nuclear. En tots els casos, l'aigua és necessària.

Però és que a l'inrevés també passa. Per exemple, a nivell estatal es calcula que el 8% dels costos del cicle integral de l'aigua (proveïment, sanejament i depuració) corresponen a la despesa energètica associada al bombament, tractament, transport i depuració de l'aigua proveïda. Aquesta dada mitja pot tenir certa dispersió i s'incrementa força en la fase de la depuració on pot representar un 30% del costos de l'EDAR.

TENDÈNCIA GLOBAL

No és estrany, per tant, que el 2014 les Nacions Unides (ONU) fessin especial èmfasi en el binomi aigua i energia. I és que, avui dia, aquesta relació, a més, és vista com una oportunitat de futur de cara a la sostenibilitat i el desenvolupament.

De fet en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni promoguts per la ONU i pactats per la comunitat internacional, hi diu el següent: "Cada región tiene sus propios casos que demuestran que el vínculo entre agua y energía debe contar con una adecuada atención en los programas y políticas tanto nacionales como internacionales. Al fin y al cabo, la eficiencia en la utilización del recurso para la producción de energía contribuirá inevitablemente a la consolidación de una economía verde".

Aigua i energia van agafats de la mà, la tendència actual és el que reclama, de manera que sembla clar que la seva gestió fora millor que sigui conjunta. No són camins paral·lels que mai no es troben. Són camins que fa molts anys que ja han convergit.

AIGÜES DE VILAFRANCA ALINEADA

Per tant, és important destacar que l'Ajuntament de Vilafranca ja ha començat a caminar en aquest sentit modificant els Estatuts d'Aigües de Vilafranca amb l'objectiu de poder dedicar-se a tasques relacionades amb la producció i gestió energètica conjuntament amb el proveïment i sanejament d'aigua. La visió creiem que és encertada. És tot plegat el que ens ha dut fins aquí, i cal reconèixer-ho. Aquest camí de què avui parlem no ha sorgit del no res. Fa temps que s'hi treballa.

És obvi que l'experiència de Buhl ens ha ajudat força a avançar en aquest plantejament.

3. MODEL AIGÜES DE VILAFRANCA

GESTIÓ PÚBLICA ESPECIALITZADA

I és que no hem de perdre de vista que Aigües de Vilafranca és una empresa de llarga trajectòria, que la converteix en un dels protagonistes d'aquest projecte que estem engegant.

Ja en els seus orígens a principi del segle XX i des del 1993 com a empresa municipal configurada com a SA, s'ha cercat un equilibri entre les fortaleses de la gestió pública i el millor del que ara en diuen management. D'aquí que sigui una bona combinació entre una visió empresarial tenint, però, sempre en ment que a qui es deu és als ciutadans. El projecte de què avui parlem és una mostra d'aquest caràcter equilibrat. Aigües de Vilafranca abasteix avui dia a una població de 55.104 habitants (de Vilafranca, Olèrdola, La Granada, Els Monjos, Les Cabanyes, Pacs i Vilobí tota vegada que a partir d'abril col·laborarem amb l'ajuntament de Collbató mitjançant el Consorci CONGIAC del que l'ajuntament de Vilafranca en forma part). Subministrem 3 milions de metres cúbics, i el nostre import net pel que fa a la xifra de negoci és de 7 milions d'euros.

SINGULARITATS D'UNA EMPRESA COM LA NOSTRA

Els serveis relacionats amb el cicle de l'aigua presenten una sèrie de singularitats. Quasi complim totes les forces de Porter com diuen els experts: captivitat clients, productes substitutius inexistents, risc acotat, competència reduïda, negociació amb proveïdors?). Fins i tot ens permetem alguns luxes com castigar als bons clients amb un preu per blocs progressius i si s'escau, implementem campanyes per a que el ciutadà no compri allò que pots oferir.

D'aquí que un servei com el nostre, que es caracteritza per una essencialitat total, sigui de titularitat pública doncs no parlem de cap monopoli si no de captivitat dels "clients". És per això que des de "lo públic" tenim l'obligació de practicar la transparència, l'equitat, l'accessibilitat, l'assequibilitat i tots aquells atributs que estiguin íntimament relacionats amb el concepte de servei públic.

EN BENEFICI DE LA CIUTADANIA

A Aigües de Vilafranca sabem que "guanyar diners" no és un pecat però no pot ser el primer manament. Pot ser els manaments que practiquem són aquells que diuen: "Invertiràs sobre totes les coses" i "Honoraràs a la ciutadana i al ciutadà i mai el mataràs de set si tenen comptador".

Aigües de Vilafranca, es caracteritza doncs, entre d'altres coses, per invertir tots els diners que recapta i que genera en benefici de la ciutadania a través dels seus projectes. Els diners que paguen els ciutadans acaben convertits en infraestructura, en metres de la xarxa d'aigua i clavegueram, en sistemes de gestió medi ambiental, en inversions per garantir la qualitat de vida dels vilatans.

La voluntat de l'ajuntament, i de retruc d'aigües de Vilafranca, sempre ha estat cooperar amb els agents del territori, i en el cas de la gestió de l'energia com a activitat de nova prestació es posa a disposició tant dels pagesos com dels vinaters i jardiniers.

LA NOSTRA RAÓ DE SER

És una evidència que la ciutadania és la nostra raó de ser. Hem de ser responsables i des de la perspectiva municipal, identificar quines coses són bàsiques: Els comptadors. Les canonades. El medi ambient. Els ciutadans, en definitiva...

Els atributs que actuen de drivers per assolir un bona qualitat de servei són clars: la garantia sanitària, la pressió, el cabal, la disponibilitat temporal del servei a un preu equitatiu que estigui alineat amb allò que el ciutadà demana (conceptes com “qui més consumeix més paga“, pobresa energètica, responsabilitat mediambiental, cal que siguin presents) així com actuar amb diligència en les transaccions necessàries amb el servei (altes, baixes i reclamacions).

4. GESTIÓ AIGUA I GESTIÓ ENERGÈTICA

UNA EXPERIÈNCIA POSITIVA

Penso que des l'experiència en la gestió de l'aigua, podem aportar una mirada positiva pel que fa a la gestió energètica. Al cap i a la fi, hi ha similituds òbvies. La primera similitud és elemental: l'aigua i l'energia són serveis d'interès general, malgrat que en el cas de l'energia s'hagi optat per una major liberalització. Sigui com sigui, la Unió Europea que té aquells objectius de mercat únic, llibertat de comerç i mercaderies, llibertat de capitals, considera a tots dos sectors prioritaris i matèria sensible. Són serveis vitals que tot i l'aposta de l'autosuficiència i la generació distribuïda, per norma general, els ciutadans no poden prestar-se individualment.

ESTRUCTURA EN XARXA I D'ALTRES

Això vol dir que, en tots dos casos (aigua i energia), proveïm un servei mitjançant estructura en xarxa doncs és la millor topologia per prestar comunitàriament els serveis. No podem prestar el servei d'una manera individual. Necessitem doncs d'una estructura física (xarxa) que estigui en servei de manera continuada, fet que genera costos d'operació, manteniment i amortització considerables.

En paral·lel tant aigua com energia són mesurables. Són serveis, però a darrera hi ha un producte clar. Si em permeten l'anècdota. Fa poc en unes sessions d'utilitats, es debatia la tarificació dels serveis. La pregunta de l'orador va ser clara. En què es mesura l'electricitat?, i l'aigua? La resposta dels enginyers presents va ser contundent, que si KWH, que si metres cúbics,.... L'orador va espetegar ràpidament que els consums es mesuren amb el € I és que Don Dinero sempre està present. Doncs bé, els consums tant de l'aigua com de l'energia poden mesurar-me mitjançant comptadors de manera que els procediments i processos de gestió són força similars.

Però la cosa no s'acaba aquí: Tenim estructures tarifàries similars (fix i variable), bases de dades similars (pòlisses, adreces subministraments, lectures,...), circuits administratius molt similars, necessitats pel que fa a recursos humans similars i en definitiva processos de govern similars. Aquests fets aporten economies d'escala i sinergies en la gestió.

El que vull dir, doncs, és que com a empresa d'aigües no té per que resultar-li exageradament rar incorporar la producció i distribució d'energia. Una altra cosa seria que ens parléssiu de la venda de la pera blanquilla o la poma golden a Mercabarna.

5. I EL PROJECTE?

Per tant, com veiem nosaltres el projecte Vinyes per calor del qual en serem operadors per voluntat i encàrrec de l'Ajuntament de Vilafranca?

TOTHOM SAP QUE LES VERGUES SÓN FONT D'ENERGIA

D'entrada, permeteu-me que faci un altre acudit: tothom sap que les vergues són una font d'energia de primer ordre. Sense vergues, per exemple, no s'haguessin inventat les calçotades. De fet tots els pagesos us diran el mateix: si vols fer un bon foc, cuida't de tenir sarments.

Fins i tot es diu que les vergues són com la metxa de la pagesia. “Si vols encendre un foc, més te val tenir sarments que un kilo de pólvora”, diu un pagès del meu poble.

Estic convençut que aquesta fama va arribar a Hollywood de la mà de Jean Leon en establir-se als Estats Units.

Feta la broma, tal com s'ha comentat anteriorment les vergues representen una font d'energia força important i es evident que des de la perspectiva de les energies renovables, l'eficiència en tot el procés del vi i cava així com la internalització de la variable mediambiental, l'estrany seria no posar en joc la gestió de la biomassa produïda com és el sarment.

ESPANYA I ALEMANYA SÓN ESCENARIS DIFERENTS

Des d'Aigües de Vilafranca no tenim cap mena de dubte que el projecte té futur. Però alhora creiem que cal destacar uns quants punts de partida realistes que ens han d'ajudar a tirar-lo endavant.

Cal doncs que siguem conscients de les nostres condicions de contorn. Segur que després de conèixer l'experiència de BUHL ens agradaria emmirallar-nos amb ells. És una realitat que no tenim el mateix clima, ni els mateixos programes de govern, ni la mateixa sensibilitat envers la qüestió mediambiental (a títol d'exemple, no gaudim dels mateixos avantatges a l'hora de produir energia verda) i tot i que tenim moltes directives comunes pel fet de pertànyer a mercat comú, ni tan sols tenim el mateix marc legal.

Per tant, no ens queda cap altre camí que “acoblar” aquest tipus de projecte a la nostra realitat, que és el camí que l'ajuntament de Vilafranca ha endegat des de l'inici del projecte.

LLARG TERMINI

Conseqüentment, sent conscients d'això i del món en què vivim, nosaltres creiem fonamental concebre aquesta iniciativa energètica com un projecte empresarial, financer i mediambiental a llarg termini. Hem de ser capaços de consolidar un projecte que pugui sostenir-se econòmicament no tan sols a curt termini, sinó a la llarga i que per fer-ho sigui capaç de generar recursos suficients i/o avantatges mediambientals sostenibles.

Tot i que el projecte sigui subvencionat i que comptem amb aquests ajuts, hauríem de generar prou recursos (via ingressos o via estalvis) pel nostre compte de cara a introduir millores i fer les reformes i reposicions que calguin. El manteniment de la infraestructura és clau si volem que aquest sigui un projecte d'èxit. En el món de l'aigua tenim força exemples d'infraestructures subvencionades que s'ha deteriorat prematurament i en algun cas han convertit als alcaldes en uns " sol·licitadors de subvencions reincidents ".

COMPETITIU EN UN MÓN AMB COMPETÈNCIA

Hem de ser plenament conscients, a més, que les nostres tarifes han de ser competitives o si més no hem d' aconseguir que els costos associats amb les necessitats dels edificis siguin menors que els actuals. Per molts avantatges mediambientals que oferim, el projecte funcionarà si l'escalfament d'un edifici presenta un cost menor o igual al que tindrà si fem servir altres energies.

No podem ignorar que tenim competència, i que aquesta competència no és sempre igual. De fet és un exemple clar de preu global. Qui ens havia de dir fa poc que el preu del petroli tornaria a ser competitiu? No podem viure d'esquena a la realitat. Per tant, el preu de l'energia proveïda cal que sigui realista i viable, però també competitiu.

WIN, WIN, WIN

Tots els que participem en aquest projecte de "Vinyes per calor" n'hem de sortir guanyant. Tots. Si alguna de les potes falla, el projecte difícilment serà viable. Però també hem de ser plenament conscients que tampoc crec que d'aquesta ens jubilarem. Per això no hem de perdre tampoc de vista que els avantatges mediambientals de la iniciativa són indiscutibles i que formen part dels compromisos que hem assumit com a ciutadans i com a societat. Beneficis mediambientals com la reducció de la petja de carboni i la lluita contra el canvi climàtic, per exemple, que Cellers com Torres ja treballen des de fa temps amb força èxit són "catalitzadors clars per a que projectes d'aquests tipus siguin una realitat".

Joan Carles Ferraté Meseguer
Director Gerent Aigües de Vilafranca